

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 glđ. 60 kr. in na pol leta 1 glđ. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 10. prosenca 1862.

List 2.

Katoliško duhovstvo in narodnost.

Beseda, ki jo je govoril v. č. g. **Fr. Kosar**, špiritval. v Marburški slovenski čitavnici pri shodu 8. grudna 1861.

(Dalje.)

II. Dolžen je katoliški duhoven se djansko vdeležiti narodnega razcvetanja.

Pa ne kar nikavni (negativni) vzroki ženejo katoliškega duhovna na polje narodnosti, temuč tudi prevažni vzroki terdivni (pozitivni).

1. Ako je vsakemu človeku potrebna ljubezin do tistih, za ktere skerbeti ga veže poklic, da veselši in darežljivši spolnuje dolžnosti svojega poklica, je ta ljubezen še posebno potrebna dušnemu pastirju. Ljubezen do naroda pa je eno z ljubeznijo do narodnosti. Dušni pastir, kateri jezika nareda svojega dobra ne ume, gotovo ne bo veselja imel ne do šole, ne do branja narodnih bukev; mu ravno zavolj tega tudi ne bo mar, ali ljudje kaj berejo ali nič, ali se omikujejo ali v sirovosti zaostajajo. Da jim ne bo vedil svetovati potrebnih bukev ne za pobožnost ne za omiko; vsaj so njemu samemu neznane. — Dušnemu pastirju, kateri kervne žlahte z narodom svojim ne spoštuje, tudi ni mar ne za čast ne za sramoto, ne za veljavo, ne za zaničevanje naroda svojega; vsaj mu je lastni narod ptuja stvar. Nadležno, celo zaničljivo se mu zdi, pečati se z narodom svojim, rajši čas trati brez koristi in prida s kakimi gosposkimi, ki jim tudi domača ne diši, kakor da bi govoril s priprostim kmetom slovenskim keristne reči, in delal z besedo in presom za njegovo omiko. Kakor gotovo je tedaj dušnemu pastirju potrebna ljubezen do naroda, mu je tudi potrebna ljubezen do narodnosti.

2. Vsak odgojitelj, tedaj še posebno dušni pastir, si mora prizadevati, ljubezen tistih pridobiti si, katerih serce in voljo ima zlahčati; zakaj le iz ust njega, ki ga ljubimo, radi nauke sprejemamo. Ne vem pa pomočka, ki bi nam serca naroda našega tako naklonoval, kakor ljubezin do njegove narodnosti. Ako narod vidi, da dušni pastir ljubi njegovo besedo in jo rad govori, da ljubi njegovo porzijo in petje, da ljubi njegove šege in zgodovinske spomine, da ima serce za njegovo čast in veljavo, pa tudi serce za njegove bolečine; tedaj mu ročno odpre serce svoje vdanosti in ljubezni. Kadarkoli ljudstvo pred njega stopi, hodi si v cerkvi ali zunaj cerkve, živo v sercu občuti, da ne stoji pred ptujim gospodom, ampak pred svojim ljubim in dragim očetom.

3. Vsakemu govorniku, tedaj še posebno cerkvenemu pridigarju, je potrebno, da dobro umé, gladko govori in popolno v svoji oblasti ima jezik tistih, do katerih mu je govoriti. Pomanjkljiva beseda je več

del nerazumljiva; pomanjkljiva beseda ne vé izraziti vsih nar nežnih občutkov in njih raznih stopinj; pomanjkljiva beseda se ne upa spustiti v globokejšje pretresovanje skrivnostniših tvarin, vedno le po verhi plava in lupino gloda ter do jedra ne pride in ga zato tudi poslušavcem podati ne more, in ako je poleg pomanjkljivosti beseda še okorna in spotikljiva, nikakor do serca poslušavcev priti ne more. Taki pridigar govori brez časti in prida.

4. Ako se začne narod zavedati, in se ta zavest razplameni, se rodoljubi urno poprimejo raznih tvarin ali predmetov, jih pridno obdelujejo v besedi svojiga naroda in v kratkih letih jih povzdignejo na visoko stopnjo popolnosti, kakor vidimo pri bratih svojih na Českem. Bi bilo li prav, ako bi edini verozakon, vsih predmetov nar viši in raznisi, za vsimi drugimi predmeti zaostal, tako da bi postavim, pri nas čez več let še drugega duhovnega kaj brati ne imeli, kakor molitevske bukve in nekatere pobožne knjige? Bi bilo li prav, ako bi se že v šolah in uradnih gladko in pravilno slovensko pisalo in govorilo, in bi bila le v duhovnih uradnih slovenska pisava še neznana, in slovenska beseda le v cerkvi še vsa okorna in neotesana? Kaj bi rekli, na primer Nemci, ako bi pridigar prednje stopil, ter začel tako govoriti, kakor pisane najdemo nemške bukve pred 60 ali 80 leti? Pridigar se ne sme nikdar v besedi do priprostosti ljudskega govora, še manj pa pod ljudstvo znižati, kakor se to da. Bogu se usmili! še najde pogosto; temuč pridigar mora v lepoglasji in pravilnosti nad ljudstvom stati, da ga vedno višej dviga v omiko uma, serca in čutila. Tega nas prepričuje ljudstvo samo, ker tudi tam, kjer je slovenska beseda silno popačena, kakor na nemških mejah, silno rado posluša in hvali, in kakor pravi, tudi prav lahko umé pridigarje, ki govorijo pravilno, lepoglasno, to je, pismensko. Zato, častiti duhovni sobratje! ki vas tako obilno tukaj zbranih vidim, je poslednja ura, da se z vso močjo in pridnostjo poprimejo slovenskega slovstva, da za verlimi rodoljubi svetnih stanov v duhovnih predmetih ne zaostanemo; zato je poslednja ura, da posebno učitelji bogoslovcev se, kolikor moč, pri raznih predmetih poslužujemo besede slovenske, da po mnogoverstah poskušanj skoraj dosežemo potrebno bogoslovsko slovensko terminologijo; — zato je poslednja ura, da se krepko poprimejo peresa, ter ga tudi v viših bogoslovskih predmetih prav sukati se vadimo, da tudi višej izobreženim ne bo manjkalo dostojne duhovne hrane.

5. Verna narodnost budi s posebno močjo nar zlahčatiše čutila in nar viši kreposti v kersanskem sercu. Sebičnost vniči in na njen grob zasadi kersansko ljubezen. Mehkužnost vniči in na

njen grob zasadi zatajevanje samega sebe. Strahljivost vniči in na njen grob zasadi serčnost in pogum keršanski. Vnemarnost vniči in na njen grob zasadi nevtrudeno delavnost tudi z darovanjem premoženja in življenja. Tega nas ravno zdaj prepričuje narodnost neapolitanska. Odkar se je po naj britkejših skušnjah zmodrovana zopet v katoliškem duhu zavedila, kako zalo se razcveta, kako velikansko naprédva, kako pogumno se nosi, kako slavno zmaga, kako čudovite kreposti razodeva, in — ali ni Božji blagoslov z njo očitno? Dovolite mi, da v poterjenje teh besed povém le dogodnico malo, ki je vredna, da naj si jo vsak rodoljub v serce zapíše. Piemonteški vojsaki silijo priprostega neapolitanskega kmeta, da bi jim neznano pot kazal v neki kraj, kjer so v zavetji bili neapolitanski junaki. Ali verli rodoljub se serčno ustavi. Žugajo, mu obe očesi iztakniti, ako se ne vdá, toda rodoljub se ne vstraši. Zarés ga nečlovečeneži zgrabijo in mu iztaknejo očesi; slepi mož živi zdaj v Rimu.

O dragi keršanski rodoljub! kako lepe so tvoje oči, kako slaven tvoj dar! Narodnost, z vero v edinosti, te je nadušila, da si, ne pomnijoč žalostnih časnih nasledkov, pogumno dopolnil zapoved Kristusovo: Ako te tvoje oko pohujša, izderi ga (Mat. 5. 29.), ter si rajši dal oboje oko, kakor da bi se vkričel izdajstva svojega naroda; zaupaj da enkrat gledale bodo tvoje oči obličje Božje. — Ali ni mar dušnega pastirja poklic, povzdigati ljudstvo k zlahtnim čutilom in krepostim, in tedaj se služiti v ta namen tudi narodnosti keršanske, ker ravno v tem oziru toliko moč ima?

6. Razne narodnosti so delo neskončno modre in previdne božje vlade nad svetom. Da bi greh in pohujšanje, verske, npravne in politiške zmote ne mogle več vesoljnega sveta preplaviti, je zmešal Bog jezik človeškemu rodu, ter razstavil po svetu razne narodnosti, kakor vekovite zidove zoper pohujšanje in zapeljevanje. Ako se en narod zverže in izneveri, zamorejo sosednji narodi še éversti, na sercu in na duši zdravi ostati. Zakaj? Zato ker jih loči narodnost: šege, nagoni in jezik. Ozrimo se na Slovensko. Kako silovito tiši med nas luteransko krivoverstvo, in kdo mu pot pripravlja? Nemskutarija. In kdo mu pot zastavlja? Slovenska narodnost.

7. Nar močneje pa veze poslednjič katoliško duhovstvo na narodnost idea katoličanstva. Bog je stvar človešiva kakor enota; le grešni stan, v kteriga je človeštvo padlo, je potrebno storil različne narodnosti, kakor smo zgoraj omenili. Odrsenk pa je na svet prišel, zacelit rano greha na človeškem rodu, zbrisat greh in odstraniti njegove nasledke. Njegova naloga je tedaj tudi bila, ljuto razkolnost narodov potolaziti in pomiriti in človeštvo zopet k prvotni enoti nazaj poljati, ne sicer k naradni enoti narodnosti in jezika, temne k éznaturni enoti v veri in v ljubezni. Ta éznaturna enota odrešenega človeštva pa je katoliška cerkev, ktere namen je vesoljno pobratinstvo vsih narodov v eni veri in ljubezni. Zato se glasi poslanstvo Kristusovo do apostolov: Pojdite po vsem svetu in učite vse narode. (Mark. 16. 15.) Zato napoveduje Kristus čas, kadar bo le „ena čeda in en pastir.“ (Joan. 10. 16.) Zato je posvetil hinkoštno nedeljo vse jezike in jih pobratil. „da bi vsak jezik spoznal Gospoda našega Jezusa Kristusa.“ (Filip. 2. 11.) Zato piše sv. apostol Pavel, da v katoliški cerkvi „ni ne ajda ne juda, ne obrezanega ne neobrezanega, ne divjaka ne Skita, ne

sužnjega ne prostega, ampak vse in v vsem Kristus.“ (Kol. 3. 11.) Ali je pa že cerkev blizo do svojega cilja: do pobratinstva vsih narodov dospela? Ne govorim od drugih delov sveta, ampak le od Evrope in rečem, da že dolgo dolgo se niso evropejski narodi med seboj tako pisano gledali, tako zaničljivo drug od drugega govorili, se med seboj tako strupeno pikali in ljuto grizli, kakor sedanji čas. Ne le kar taki, od kterih pravijo, da vse prečerno vidijo in prehudo sodijo, ampak tudi taki, ki z mirno kervjo sedanje politiške razmere v Evropi pretehtujejo, pravijo in pišejo, da ako bo medsebojno draženje in sovraženje evropejskih narodov v tej meri naprej šlo, mora v kratkem doba priti, da bo v Evropi boj vsih zoper vse, občno klanje med narodi, da se bo sedanje politiško zidanje na drobne kose razrušilo in na njegovih razvalinah se nova zdaj še nepredvidljiva osnova začela. Kteremu človekoljubu se serce ne zgrozi, ako v ta strašni prepad pogleda, ki evropejskim narodom žuga? Ako je pa ravno katoliškega duhovstva poklic, to medsebojno zdražbo narodov z naukom od ljubezni tolažiti in z lučjo vere v to pagansko temo narodnih zmot svetiti: ali ni po tem ravno katoliškega duhovstva nar viši, nar tehtniši, nar svetejši dolžnost, se kolikor mogoče, vesla vsake narednosti polastiti, da v ta strašni prepad ne zajde, in z vso marljivostjo pripravljati pot pobratinstvu vsih narodov, kakor ga je Kristus nameraval?

Iz vsega tega je očitno, da se katoliško duhovstvo proti narodnosti ne smé le kar terpivno zadržati, temuč se djansko v njo spustiti in jo v duhu keršanstva vladati mora. Kdor moči in veljave teh dokazov ne spozná, je prostovoljno slep in hudoben ob enim.

Ako pa to terdimo, nikakor ne mislimo, da bi smelo vdeleževanje katoliških duhovnov pri narodnosti biti na nos na glavo, nepremišljeno, brez vsega konca in kraja, temveč rečemo, da so v tem obziru po pameti in keršanskem razodenju tesne meje odkazane, kakor za vsakega rodoljuba sploh, tako še posebej za katoliške duhovne. Od teh mej še le malo besedic. (Konec nasled.)

Ali nič, ali kaj izdatniga!

(Konec.)

Kaj pa, ko bi gosposka sama bila zoper ovéranje plesa, in bi v kljub nasprotni srenjski prošnji le še podeljevala dovoljenja za fantovske plesse? — Tega se sicer ni bati, de bi modra gosposka, ki ima skrbeti tudi za občno spodobnost in varnost, tema še sama ravno nasproti ravnala z ne prošnim pripuševanjem pohujšljivih in nevarnih derhalskih plesov; ker pa vendar vem saj za resničin dogodek, de je nek vradnijsk gospod vkljub nasprot ne prošnje srenjskih mož, svojevoljno dovolil fan tam ples za tako imenovano zagro, naj povém, kako so si ti možje vedili pomagati, de je njih prošnja obveljala. Pride jih več odbornikov osebno v pisarnico, in njih govornik (sicer le v kmečki sukaju, pa bivši višjsidec) nekak tako-le nagovori kancelijskiga glavarja: „Slavni gospod predstojnik! Ne zamerite nam, de prosimo za preklic že daniga, — pa proti že prejšnji prošnji srenjskih odbornikov daniga dovoljenja za ples na naši pojuteršnji zagri. Mi tega ne delamo iz upornosti zoper Vašo določbo, temuč le zato, ker želimo in je tudi naša sveta dolžnost, odvracati od naših otrok in cele srenje vse tiste nevarnosti in pohujšanja, ki so se na plesih že tolikrat prigodile — po navadnih prepirih in pretepih — že

tudi v naši bližnji okolici. Tacih nerednost in nevarnost nismo nikakor dolžni terpeti v svoji srenji, temveč imamo le še dolžnost, pa tudi pravico in voljo, jih ovérati po vsih postavnih pomočkih. Ravno zato, slavni gospod predstojnik, pridemo prosit Vas, de nas v spolnovanji té dolžnosti s svojo oblastjo podpirate, ne pa ovérate, in de nas ne silite, si svojih pravic še drugej iskati.“ — Ta okrajni glavvar, ki sicer v svojih uradnih ukazih ni terpel od nikogar kaj dosti ugovora, jepri tem nagovori — čutivši tehtnost razlogov za prošnjo teh mož, odjenjal od svoje navadne ojštrosti, ter se izgovarjal, de je tudi on zoper „pobovske“ plesse, pa ide jih mora terpeti proti svoji volji — le samo zato, de denarnica za šolske in cerkvene potrebe ne terpi škode — po odpadi tistih dnarjev, ktere plesavski norci sami prostovoljno zamečejo za plesne dovoljenja. Zahvalite Boga, jim dalje reče, de imate še kaj tacih norcov, ki prostovoljno za svoje norosti vkup zmečejo tisti denar, kteriga bi sicer mogli vi vkladati po posebnih davkih za šolske in cerkvene potrebe! Ali mar še nimate dosti davkov, in si želite še posebnih šolskih in cerkvenih? Pustite tedaj norce noreti in namesti vas plačevati! — Kar pa zadeva nevarnost pretepev in družih napak na plesih, mislim, de té takko ubranite ravno vi srenjski možje, če kaj veljate.“ — Ali govornik poslancov mu odgovori: „Gospod predstojnik! Če šola in cerkev za svoje potrebe ne morete izhajati brez pomoči plesnih denarjev, se pač morate obé — pri še tolikratnih plesih — kmali kmali posuti. Sicer se pa nam zdi tudi sila čudno, de bi mogel obema pomagati denar za ravno tiste razuzdanosti, kterim sta ravno šola in cerkev posebno dolžne, se na vso moč ustavljati. Vender pa, de zavolj naše prošnje, ako jo uslišite, ne bo škodovana denarnica za šolske in cerkvene potrebe, vložimo za ta pot mi srenjski odborniki tu dvojnat denar navadniga zneska za posamezno dovolitev plesa, in obljubimo verhtega tudi našimu selskimu kerčmarju poverniti že plačani denar za plesno dovoljenje s tem pogojem, de tudi ta ostane denarnici za šolo in cerkev. Takó, slavni g. predstojnik! je zdaj ležeče le na Vaši določbi, ti denarnici, namesti enojniga zneska za dovoljenje, nakloniti trojniga za preklic plesa na naši pojutersnji šagri.“ — „To pa to — se da slišati in tudi uslišati,“ zdaj reče kancelijski glavvar, zadovoljin, de je s to častno pretvezo zamogel odstopiti od že dane dovolitve za šagrini ples. „Moja skerb,“ jim zagotavljuje dalje, „želi le šoli in cerkvi pomagati, ne pa dajati plesavcam potuhe. Le vernite se uslišani na dom; v nedeljo po veliki maši bo vaš uradnijski hlapec, med družimi naznanili, preklical tudi ples za vaso sagro, in ob enim razložil tudi vzrok tega preklica, pa tudi napovedal kazni za vse tiste, ki bi se prederznili, ga v nemar pušati.“ Tako so ti umni in serčni srenjski namestniki s svojo pravično pa tudi spoštovano prošnjo dosegli svoj zaželeni namen. In tako se da z umam, serčnostjo in spodobno zgovornostjo srečno dognati vsaka pravična rec.

3. Ko bi pa tudi od gosposke ne bilo dobiti prepovedi fantovskih plesov, in bi tudi starši ne mogli ali ne hoteli svojih odraslih otrok od njih zadrževati, pa vender vsaka pošena srenja to pogubljivo razvado lahko sama — desiravno le scásama, pa toliko gotovši že s tim odpravi, če popolnoma in za vselej opusti vse godce in kerčmarje fantoskih plesov. Ne vabite nobeniga teh godcov na nobeno ženitvanje in tudi na nobeno drugo pošeno veselico ne; ravno tako ne hodi nikdar noben pošenjnak v „oštarijo“ k takimu kerčmarju, in tudi sicer

ne pošiljaj k njemu po vina; — poprimite in deržite se vsi pošteni ljudje tega lahkega pravila; pa bodo ti godci in kerčmarji, pri vsih še tako pogostih fantovskih plesih, kmah vsi ob zaslužik in kruh, in ž njimi bo poginil tudi derhalski ples, — ta vir neštevilnih nesreč in pohujšanj.

Vsak teh nasvetovanih treh zdatnih pomočkov zoper ples gotovo že sam zadostuje, to nesrečno razvado odpraviti iz srenje in dežele, ako se le umno in vestno rabi. Brez skerbniiga spolnovanja teh nasvetov pa, se ve de, tudi vsi trije celo nič ne zdajo, in ostanejo le prazna beseda na papirji. Tode pomislijo naj dobro vsi starši in gospodarji, vsi predniki srenje in dežele in sploh vsi učeni in zapovedniki mladine, de Bog bo enkrat iz njih rok tirjal vse tiste duše, ki so se pogubile po plesiših, igrališih in družih grešnih priložnostih, ktere so bili oni dolžni na vso moč ovirati, pa jih niso ovirali in so jih še morde podpirali. — Pričujoči spis razodeva jasno vse nesrečne nasledke derhalskiga plesa, in kaže očitno, kako on pokvari mladino na duši in na telesi, koliko pohujšanja, sovraštva in hudodelstev zatrosuje med ljudstvo, kako kmali zatre med njim sramožljivost in poštenje, in ga pripravi ob spostovanje in pokorino za Božje in človeške postave. Tedaj je vsakteri dolžan pri svoji vesti, se na vso moč, in kakor koli vé in zná, ustavljati ti pogubljivi razvadi — zvalivki tolikernih zlegov. Se vé pa, de ta dolžnost je toliko veči za vse prednike in oblastnike, ki imajo posebno oblast in postavu zato, zatirati vsako razuzdanost in pohujšanje. Bogú samimu bodo dajali ojster odgovor (rajtengo) od spolovanja té dolžnosti. Pomislijo naj, de pred Bogam ne bo veljal izgovor na zastarane in občene razvade; tudi si ne bo mogel nihče pomati z lažmi in hinavšino pred Njim, ki vidi vsakterimu do dna serca in pozná vse njegove skrivnosti in zvijače: Bog bo vedil sleherniga le po spolnovanji njegovih dolžnost, in ga bo po njegovi zaslugi osrečeval ali pokoril skozi celo večnost, naj je že oblastnik ali podložnik, kralj ali berač; njegovi vsegavedni in pravični sodbi ne odide nobeden.

Ijudomil.

Šolski brat.

Neka vdova na Francoskim je imela dva sina. Starejši med njima je bil v vojaški učilnici v Št. Ciru poleg Staonela, in potem ko se je v vojski v Algieru verlo dobro obnašal, se je vernil, še le z dvanajstim letom, ko hraber častnik na materni dom. Al veselje, viditi zopet ljubo domačijo, se mu spremeni hitro v britko žalost. Bratec njegov namreč, ki je bil deset let mlajši od njega, je ležal na smertni postlji. Mati, vsa prepadena od žalosti se le malo meni s srečno vernivšim se sinom; vsi njeni pogledi, vse skerbi se obračajo na umerjoče dete.

Mlademu častniku se je bolni bratec v serce smilil; rad bi mu pomagal tudi z lastnim življenjem; ali kaj? terpljenja bolničku nihče odvzeti ne more. Bolezen je vedno hujsi in hujsi, — slaba sapica je še edino znamnje, da dušica prebiva v mladenčku. — „Če umerje, morem tudi jaz umreti,“ tarja mati neprenehoma; „to dete je moj edini up.“ Terde besede za častnika; al, Bogu je znano, da ni jih zameril žalostni materi. „Ko bi jaz umiral,“ misli sam pri sebi, „bi mene tudi ravno tako ljubili.“

Vse zdravniške umetnosti so bile zastonj, verniti zdravje fantičku. Stermo so že gledale velike černe

oči malega bolnika in niso več vidile jokajoče matere in v žalost vtopljenega brata, ki je sedel poleg postlje in deržal merzle in medle roke bratcove. „Umira, umira,“ zavpije nesrečna mati. Nazoči gospod fajmošter pričnejo jo opominjati, da naj se v voljo Božjo vdá, sej bo otrok gori v nebesih naj bolje hranjen; al mati poslušala le gergotanje fantičevo. — bratu pa se topí serce o bolečinah brata in obupu svoje matere. Bolnika zdaj keré zgrabi, vsi okoli stoječi se strahu tresejo. „Molimo!“ reče zdaj fajmošter in vsi se spustijo na kolena. Molil je tudi mladi častnik iz globočine svojega serca, od nikogar kakor od Boga slišán, tako-le: O mili Oče nad oblaki! daj mojemu bratu se ozdraveti; v zahvalo za to Ti obljubim, da se bom odslej poduku mladih otrok posvetil; učil jih bom, kako naj Tebe ljubijo in časté. Vse dni svojega življenja Te bom hvalil, moj Bog, ako brata ozdraviš in mater potolažiš.

Ta molitev je segla do prestola Njega, ki tepe, rani, ozdravlja in zopet ožvi: — fantiču odleže, okreval je. —

Kmalí potem stopi nekega dne mladi častnik pred svojo mater, da bi se poslovil z njo. Razodene ji svojo storjeno oblubo.

„Ljuba mati,“ reče mladeneč. „tu imate mojo sabljo; dajte jo mojemu bratu, ko bo velik. Morebit jo bo on še bolj serčno znal sukati; jaz pa hočem dopolniti, kar sem za njegovo rešitev storiti obljubil ter bom otroke njegove starosti ljubiti učil Boga, starše, domovino, nedolžnost in krepost.“

Mati se oklene zdaj svojega prvorojenega, poljubi in blagosloví ga. O, bil je zdaj on, ki ga je mati bolj ljubila. Vse je počela, da bi sina pri sebi ohranila; al sed je, spolnit storjeno oblubo.

Zdaj je šolski brat. Prigodi se mu pa večkrat, ko popravih kam gre, da mestne zijala vanj preže, ga debelo gledajo in celo z zabavljivimi besedami zabijo; al nekdanji častnik zdihne takrat sam pri sebi: Oče! odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo. —

Rodoljub Podratitovski.

Zrešdice vodnice

zastran mladega slovenskega slovstva.

1. Kteri želite naš narod olikovati, nikar mu ne predstavljate tujih spotikljivih bukév, pohujšljivih igrokazov, nejeverskih romanov in enacega strupa v njegovo zmraj manj deviško slovenščino. — Voltéra je grizlo na zadnje, pa pozno je bilo.

2. Nikar ne pojte in ne natiskajte spotikljivih in nepostenih pesem. S tem se veliko pohujšanja dela, in pesniki naj pač ne pozabijo, da jim kesanje in šiba za petami gre, kakor kobna senca.

3. Ne hvalite sedanjih ali nekdanjih umazanih pesnikov in pisavcov; ne vdeležujte se skladanj k njih sponikom. S tem se njih grehov vdeležujete in blodite pomen med ednostjo in med grehom.

4. V besedah, veselicah, družbah itd. pojte postene pesmi; spotislive zaverzite, naj si bodo domače ali iz družh slovanskih naréčjo, ce imajo še tako mikavne napave.

5. Umazanih časnikov nikar ne berite in ne priporočajte, zakaj čednost je več kot slovstvo. Radi bi marsikteri list ali bukve dostkrat zavolj slovstva in napredovanja prav serčno priporočeval, ko bi se ne bali zavolj greha primrati to opustiti. Mnogi vse priporočajo, kar na svitlo pride, resnica pa je le resnica: ko bi prošla napačni reč tudi iz angelskih rok, se priporočati ne smé. Ako bodo pisavci vidili, da

se umazana roba slabo spečá, bodo čedniši pripravliali.

6. Prestavlja je klasikarje bodite previdni in pustite zmirom tvarine, ki so kužljive; gladite in ličite preojstre izraze po našem volnejšem duhu; s tem jim ne bote sile delali.

7. Ne pozabite, kar so pozabili in pozablja jo več ali manj pisavci vsih narodov, da naše slovstvo je za kristjane in mora v vsim keršanski značaj imeti. Nemška svetna kultura zato tako slabo imé dobiva, ker je zlo na neverški podlagi ter ljudstva ne izobrazuje, temveč ga v neverstvo nazaj sili. Zakaj jih toliko ob vero pride, ki hitijo po viksi omiki? Zato ker iz nekersanskih virov svojo omiko jemljejo. Da pa tudi nemštvu poštenje damo, rečemo: Berite, kar so mnogi Nemci dobrega pisali in pišejo, in ne bo se vam potopila edina deska na nevarnem morji sedanjega življenja. Ako delo slovenskega olikovanja ne bo iz Boga, gotovo bo brez teka razpadlo. Te dobroserčne besede so spregovorjene iz vere: dobro jih pretehtajte in ne s strastjo, ki nič ne pomaga, in mora na vse zadnje vender le spoznati, da je na pogubljivi poti.

Domoljub.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Ljubljanska umetnika, malar žl. Goldenstein in podobar Zajc, sta ljubljanskemu mestu predlog storila, da naj bi se tudi pri Ljubljani na primernih kraji napravile kapele ali stacijoni križeviga pota, kakor so pri družih mestih in še celo vaséh. Ker so sami Mil. škof v misel poterdili in svojo podporo obljubili, pa tudi drugi veljavni gospodje to namembo pohvalili, torej želita umetnika še zvediti, kaj bi sploh občinstvo zastran tega reklo? Stroški bi se mogli z radovoljnimi darovi in zbirkami splaćati. Delo je osnovano umetno in prelepo, katero bo Ljubljani ne le v velik duhovni prid, ampak tudi v posebno čast, ako se dožene. Bog daj srečo! Drugo pot morebiti kaj več od tega.

Gosp. Jan. Nečasek, gimn. vodja v Ljubljani, pride enako na staromeško gimnazijo v Prago. Ta priljudni izobraženi in ponižni gospod si je na Kranjskim toliko ljubezen pridobil, da bo ne le učencam, ampak zanesljivo vsim žal po njem, kteri koli so ga bolj na tanko poznali. Bog ga spremljaj! On bo gotovo povsod ljubljen, in privošimo ga tudi bratom Čham.

Iz Naklega, 3. pros. — Ljuba Danica! Večkrat že si izrekla hvalo, komur hvala; mislim, da tudi malo naših verstie ne boš odvergla, ki jih tukaj pošljemo v imenu vsih farmanov, ter zelimo majhen spominek postaviti svojemu blagemu duhovnemu pomočniku, čast. gosp. J. Razpotniku, pri njegovem odhodu iz Naklega in še enkrat razodeti serčno hvaležnost, ljubezen in spoštovanje za toliko gorečnost v cerkvi, v šoli in pri vsaki dobri reči; zlasti tudi, da se nam je po njegovi skerbi in prizadevanji ne davno nova šola tako lepo vpravala in vredila. Kličemo torej za Vami, predragi gospod! Bog Vam obilno poverni Vaše delo! Basiravno ste nas prezgodaj zapustili, bo vendar nepozabljivo ostalo pri nas Vaše ime. Srečo in blagor ter vspeh v Vašem keršanskem delu Vam vošimo pri vsem Vašem prizadevanji in vsigamogočni blagosloví Vaše trude. Z Bogom!

Naklanski.

Z Gorenskiga 3. pros. Zastavica in vranka. Od kod prihaja čudna prikazen de so (če se nekaj malo domačih iz samopašnih vzrokov enakomiselnih tu zraven pristejemo) frajnavri in krivoverci narhujši sovražniki naše narodnosti — in jezika?

Od tod, ker je krivoverski propagandi in frajnavram naš jezik močna pregraja zoper razširjanje zmót, krivoverstva in nejevere.

Ker je to očito kot beli dan, pač vsakdo lahko umé, zakaj de bi nas Slovence mnogi judovski in frajmavrarski listi radi v žlici vode vtopleli, in ko bi bilo mogoče, naši mu deželanu po sili tuj jezik z bitam v glavo zabili, ter po njem zaplodili blago kulturo krivoverstva in brezbožanstva med naše verno katoliško ljudstvo.

Kdor ima zlahten vert in blago drevesca v njem, mu je gotovo draga tudi ograja; in ko bi tudi iz zgolj nerodovitiga ternja bila, je vender le dobra, potrebna, koristna in vertnarju draga zavoljo mladih sadnih dreves. Dokler je pa naš jezik nekaka od Boga po čudni previdnosti postavljena naravna pregraja prežlahtnemu vertiču sv. vere, zoper kužni strup krivoverstva in brezbožstva, ti ne more, ljuba „Danica“ gotovo nihče zamériti, če se v boji za katoliško vero tudi za narodno pravico vécsi potegnés, sosebnó ker to tirja sveta pravičnost, zdrava pamet, blagor naših bratov in prihodnjih rodov *). — Ne vstraši se ptorej, če te kaka judovska ali frajmavrarska ósa zato íči, to je tebi in tudi slovenski duhovsini vselej lepa část; kakor bi si nasproti mogel vsak pošten človek v nečast prištevati, ako bi ga enako „listje“ hvalilo. — Še nekaj. Poprašaj naše „Novice“, ker si ž njimi pod eno streho, zakaj de uno onó tam z lepim imenam „teto“ imenujejo? saj si nismo nič v rodu ž njo! — Z Bogam! — 1.

Dopis iz Moravskega. — (Konec.) Tudi pobožnih družb in bratovštin imamo na Moravskem, ki óživljajo pobožni dah in djansko ljubezen do bližnjega; enase so: Mariínega neomadežanega spocetja, Jezusoviga detinstva, presvetega Rešnjega telesa, svetega roženkranca in t. d. Da se nam ohranijo, je toliko potrebniše, ker so v vertu Gospodovem podobne rastlinjakom, v kterih se nežne in požlahtnjene zeliša hranijo, če jih hočejo obvarovati zoper zmerzljino zonskega časa. —

Naj poslednji čas je sv. Sarkandra slovesnost v Olomucu pobožni duh na Moravskem močno poživila. Pisatelj tega spisa je bil pričujoč, tedaj mu ni težko jo natanko popisati.

Janez Sarkander, rojen Slezak, se je učil bogoslovja v Gradcu, kjer ga je duhovna posvetil bogoljubni škof Martin Prenner (zavolj netrudene gorečnosti, krivoverstvo zatreti, imenovan kladvo nejevernikov (malles haeceticorum). — Pozneje kaplan v Zlatniku, Boskovicu in drugod, nazadnje fajmošter in dekan v Holešovi na Moravskem, je bil Sarkander ko spovednik moravskega deželnega poglavarja Lobkovicca, ker ni hotel spovedne skrivnosti prelomiti, od puntarskih in krivovernih sodnikov v Olomucu tako neusmiljeno mučen in terpinčen, da je za temi bolečinami 17. sušca 1620 dušo izdihnil. Preteklega leta so ga sveti Oče Pij IX. ko mučenca slovesno zveličanega izrekli. Ker njegovi sveti ostanki v Olomucu počivajo, so imeli tam posebno slovesnost, ktera je tri dni terpela (22. 24. kim.). — Sabato 22. kim. 1860 zvečer so slovesno prenesli svetinje ali ostanke iz cerkve sv. Mihela v stoljno cerkev. Veličanska je bila ta procesija iz cerkve sv. Mihela skoz ulice, ki so bile vse z ljudmi napolnjene, v stoljno cerkev; na vratih stoljne cerkve so jih pričakovali nadškof s svojim stoljnim korarstvom. Svetinje so nesli duhovni, ki so fajmoštri in kaplani v krajih, kjer je zveličani Sarkander nekaj ko duhovec v nozgradu Gospodovem delal. V presbiterii stoljne cerkve je bila posebna miza postavljena, na ktero so svetinje položili. Sarkandrovo glavo lepša mučeniški venec, drugi ostanki, na kterih se se mučenje pozná, so shranjeni v posebni posodi za svetinje, ktera ima podobo

barke. Veličansko in ginljivo je bilo, ko je v stoljni cerkvi čez 300 duhovnov zapelo jutranjice (matutinum), ter so hvalili Gospoda, ki je tako povikšal svojega zvestega služabnika. Drugi dan, v nedeljo 23. kim. ob osmih zjutraj so brali pismo (breve), ki Sarkandra med zveličane prištevá, v latinskem, nemškem in češkem jeziku, in potem zapojejo nadškof zahvalno pesem. Ob enem so razgernili lepo podobo, ki je visela pod rúdeče-svilenim nebom (bal-dakinom) na vélikem oltarji, ter jo obilni pobožni množici pokazali. Pač marsiktera solza se je uterila pri tem pogledu. — Po več molitvah stopijo nadškof k svetinjam, jih počastit. Njih zgled posnemajo c. k. namestnik, in drugi duhovni in posvetni velikaši. Potem se začne slovesna sv. masa; po prvem evangelii pridigata dva korarja, eden v cerkvi v nemškem, drugi zunaj cerkve v češkem jeziku. Popoldne je bila zapet pridiga in slovesne večernice. V ponedeljek zjutraj je imel prerovski dekan češko, in ob desetih korar grof Belrup *) nemško pridigo. Popoldne se je tako godilo, kot dan poprej. V torek zjutraj se je sopet po nemško in češko pridigovalo, češko pridigo so imeli mil. škof Feigerle iz St. Pölten-a, ker jim ko rojenemu Moravcu materni jezik gladka teče; skoz dve uri so prav mično govorili. Slovesno véliko mašo so brali bernski škof grof Schaufgotsche. Nemško pridigo popoldne so imeli nadškof v cerkvi, in zunaj cerkve češko duh. ki fajmošter, gosp. Hieronim Lysek. Z zahvalno pesmijo in procesijo na stoljnem tergu s svetim Rešnjim telesom se je slovesnost dokončala, ki bođe zmed nar. slovenskih dogodb v cerkveni povestnici olomuške nadškofije. Ta slovesnost je mnoge serca ginila. Tisočt so prejemale sv. zakramente, da bi se vdeležili popolnoma odpustka, ki je bil dovoljen za to slovesnost ob svetinjah zvel. Sarkandra.

Ječo, v kteri so nekatolicani Sarkandra na smert terpinčili, se sedaj preuredili v lepo kapelico z njegovo oltarno sliko. Kola in tezavniča, na kterih so v veti terdnega mučenca terpinčili, so za železno mrežo dobro shranjene, da bi jih hudobne roke ne oskrunile.

Moravsko ima dosti spominkev v slikah, stebrov z njegovo podobo, cerkvenih oprav in družb reči.

Ljubezen in spoštovanje vsega moravskega ljudstva brez izjemka do Velčhrada se kaže vsako leto v velčhradskih procesijah. Letos, 4. kim. 1861, sem sam vidil, kako ljub in spodbudljiv je Moravcem ta častljivi kraj, nekdanji sedež pervega slovanskega nadškofa sv. Metoda. Ker se je bilo imenovani dan trupla papeža in mučenca svetega Klemenca v Černem morji našla in se na Moravsko slovesno preneslo po ss. Cirilu in Metodu, je bilo čez 30.000 romarjev s svojimi duhovnimi pastirji (okoli 100) zbranih, da bi v prostorni velčhradski stoljni cerkvi hvalili Boga, ki je tako prečutil v svojih svetnikih.

Velčhradska cerkev, nekdanj prelepa hiša Gospodova, je pomanjšanje samostanov tako hudo randa, da se pozneje ni mogla več opomoci. Cerkev je 100 noških knakov dolga in gotovo nar. prostorniša na vsem Moravskem. Nar. lepša malarija na mokrem, véliki oltar s 14 stranski oltarji, peti v samostanu, kjer so učenci svetega Bernarda moleči in Božje skrivnosti preučiševajóci se sprhajali, tudi sto in sto menihov je do čisnega raztrjan, in mnoge solzce si ubriše občutni roman, ki vidi, kako neusmiljeno je tu sirovost divjala in gospodarila. Čez Velčhrad se je nam Moravcem jokati, kakor se je lokal nekdanj prerok Jeremija nad Jeruzalemom in prezabim templjom.

Da bi se datežljivost za našo matič. cerkev velčhradsko pospesila, smo duhovni dužbo ustanovili, ki se zove „Koruna Solunska“. Njen glavni namen je, — moliti, da bi gospod Bog na priprošnju ss. Cirila in Metoda zaver-

*) Obnavna „Slovensko duhovstvo in narodnost“ in pričujoči spis sta menda dosti tochten odgovori na brezglavno motrovanje v „Triesterci“ 28. gradna u. l., ki nam celo načelstvo ali vodilo postavlja: „Nur keine Politik im schwarzen Gewand“, ki si ga dobro zapomnite. Vi od svithga cesarja v deržavni zbor poklicani prečta škofje, pa tudi vi politikarji pri vredovanji „Armonie“, „Ani de la Religion-a“, „Volksfreund-da“, verlih „Blät. a. Tirol“, „Zagreb. lista“, českiga „Pozora“ in toliko družih. Vr.

*) Belrup je tudi dal na svitlo življeje zvel. Sarkandra v nemškem jeziku. Bil izversta papis je češki, ki ga je napisal prof. Matija Prochazka, in obs. ga tudi papis podob. Sarkandrovih, ki se nahajajo na Štajarskem.

nil naše nezedinjene brate v naročje svete katoliške cerkve, pa tudi za vse žive in mrtve dobrotnike velehradske cerkve. Vsaki duhovni družnik v ta namen eno ali več svetih maš vsako leto brez plačila opravi. Ta „Koruna“ je že razširjena ne samo po Moravskem, Češkem, ampak tudi po Hervaškem in Slavonskem, in ima udov tudi v Rimu in Carigradu. Dobrotnik naše velehradske cerkve je tudi, kdor si v ta namen izdano podobo (sliko) kupi in za njo kak dar daruje. Podoba kaže prihod sv. Cirila in Metoda v moravski Velehrad. Kralj Rastislav s kraljico in vsimi dvornimi ljudmi pozdravlja sveta brata; sv. Ciril, vredni predstavljavec svetega pisma v slovanski jezik, derži v svojih rokah knjigo vsih knjig, v tem ko sv. Metoda kinča podoba vesoljne sodbe, s katero je paganskega kralja Borisa spreobernal. Na zadnjem koncu nesejo diakoni trugo s truplom svetega papeža in mučenika Klemena, ki je dolgo časa na Velehradu počivalo, pozneje pa sta ga sveta brata v Rim prenesla. Sveti Ciril, ki je v Rimu umerl, počiva ondi poleg sv. Klemena v cerkvi sv. Klemena, ktera je spodej sedanje nove cerkve tega svetnika, in iskanje ostankov tih dveh svetnikov v ti cerkvi v Rimu ne prizadene le samo mnogo stroškov, temuč je tudi nevarno.

Ta prelepa podoba, odmenjena za bližnjo tisočletno slovesnost našega pokristjanjenja, se razprodaja v veči (po 2 gld.) in manjši obliki (po 1 gld.); če kdo več dá, je še bolj prav. Imenik dobrotnikov bode naš moravski cerkveni časnik „Hlas“ naznanoval.

Kar se tiče „Korune Solunske“, bi bilo želeti, da bi se tudi med Vami razširjala, predragi bratje v Kristusu! Za zedinjenje naših nezedinjenih bratov smo dolžni posebno mi duhovni pri sveti maši moliti, in v ta namen vsako leto nar manj eno sveto mašo opraviti, pri tem pa se na to ozirati, da se spomin na kraj, kjer sta sv. Ciril in Metod našim slovanskim sprednikom sveti evangeli oznanovala in jih kerševala, ohrani in kolikor toliko v nekdanjo lepoto spravi.

Prosimo častito vredništvo „Zgod. Danice“, da bi imena vsih prečastitih gospodov, kateri v našo „Koruno Solunsko“ stopiti želijo, naznanovale in dostavljale, koliko svetih maš vsak gospod družnik hoče v ta namen opraviti (*). Imenovane podobe ss. Cirila in Metoda se dobijo pri g. Jurju Šterbencu, bogoslovcu v knezo-škofjskem semenišču v Ljubljani, ki nam je obljubil, da jih bode rad vsakemu posiljal, kdor jih želi. — Z Bogom!

Friderik Chmeliček,

kaplan v Hodoninu na Moravskem.

Iz Gorice, 2. prosenca. — Δ — Ravno je beli dan zagledal „Koledar za navadno leto 1862, izdala c. k. kmetijska družba v Gorici.“ Poslovenil ga je iz taljanskega semeniški profesor, v. c. g. Št. Kociancič, tako po domače, da ga bo vsak, tudi še malo v slovenščini izurjen kmetič umeti mogel. Tega pravila bi se bilo vsakemu deržati, ki spisuje knjizice za prosto ljudstvo: za proste prosto v čisti besedi, pa kolikor mogoče po domače; ker le tako bo prostaku citanje knjig prijetno, kratkočasno in podučno. Obsega imenovani „koledar“ med drugim nauke, koristne gospodarjem, ki hočejo poskusiti reje novih sviloprejk (kavaljev); ki želijo holne terte ozdraviti; ki tudi samih sebe z astromontano leciti mislijo itd. Cena mu je le 30 soldov ali n. kr.

Tudi v našo bogoslovsko semenišče ste priromali iz Moravskega lepi podobi, kateri nam skazujete „prihod ss. Cirila in Metoda na Velehrad l. 863.“ in „Svatopluk-a in njegove tri sinove.“ Podobi ste za vsako se tako gospo-

sko sobo ali dvorano lep kinč; posebno drag lišp bi imele biti vsakemu Slovanu, kteremu je več kakor nič: vera katoliška in domovina slovanska. Prepričani smo, da bodo naši bogoslovci vsakemu, ki si hoče podobi omisliti, z veseljem postregli, toliko več, ker je namen skupljenega denara blag: popraviljanje in ozaljšanje velehradske cerkve.

Iz Verone. Nektere besede od Mazzatove dobrotne naprave (*). Mazzatov vstav, imenovan po svojim vstanovniku, se je pričel l. 1819. Ta vstav ima namen, odrejati ubožne ali skorej ubožne mladenče, kateri so nar lepšiga obnašanja, posebnih dušnih zmožnost, pa brez pomoči, in bi bili sicer verjetno zgubljeni za vero in človeško družbo.

Ako se najde, do kateri sprejetih nima treh imenovanih lastnost, se brez izločka iz vstava pošlje, de dá prostor drugimu bolj vrednimu, kakoršin se lahko dobi zmed številta prosivcov, ki je zlasti poslednje čase toliko, de bi kdo ne mislil. Vstav preskerbljuje mladenče z vsim, kar ne more njih deržina za njih odrejo storiti, in skazuje jim pomoč, dokler vsih šol ne izdelajo.

Pervi namen vstanovnikov je, oskerbovati škofii učeni in gorečih duhovnov, ki bi v svoji službi zamogli s pobožnostjo in učenostjo škofam v prid biti. Kakor pa se Božjimu poklicu ne smejo zaderžki staviti, tako tukaj, ako se kateri najde, ki ima nagnjenje za svetno službo, pride v primerno podružno napravo, ki je v Padvi, dokler ne zverši vseučilišnih nauk.

Modra previdnost je tudi ta, de duhovni po dokončanem bogoslovju morajo še štiri leta v vstavu ostati, de se bogoslovskih nauk popolnoma izučijo. Po tih spolnjenih letih so škofu na voljo, ki jih obrača ali v dušno pastirstvo, ali za učnike.

Ako želi kateri po dopolnjenih naukih v vstavu ostati, sme prednika prositi, in ako je sprejet, se prišteva vstavnim duhovnam. Duhovni v vstavu svojimu predniku v vsim pomagajo, kar je potreba, de se mladenči odrejajo nar bolje ko je mogoče. Oni popolnoma vedó duh vstava in ga ohranijo v reji novih rejencov.

Zmed imenovanih duhovnov, ki so udje tega vstava, so marsikteri, ki želijo iti v afrikanski misijon, zavolj tega se učijo v vstavu samim tujih jezikov, in prednik jih v misijon pošilja in oskerbuje; ostanejo pa zmiraj podložni tega vstava in so njegov del. Ker je pa prednik spoznal, de afrikanskim misijonarjem bi veliko pomagalo, ako bi imeli seboj kakih mladenčev iz ene dežele, ki bi jim pomagali keršanski nauk učiti, jih je veliko iz une nesrečne zemlje odkupil, za ktere skerbi kakor za nar drajši zaklad, ter daje zamurce podučevati v veri, v družih učenostih, in v olikanosti, de se zučijo enako našim, ter bi v tistim stanu, v kteriga jih Gospod kliče, bili svoji obdivjačeni domovini v kak prid.

V dopolnjenje bratovske ljubezni se kakor ena deržina čislajo vsi tisti, ki po dopolnjenih naukih gredó med svet, in pravico imajo v vstavu ostati ali prenočevati, kadar jim je drago. Poskerbljeno je tudi za izstopivše duhovne, kateri bi onemogli, de se zamorejo v vstav, ki jih je odredil, poverniti in v njem mirno svoje poslednje dneve preživeti, ter se s tem v nobene zaveze ali dolžnosti ne zamotajo.

Ženski vstav se je začel l. 1829 in je vstanovljen za ubožne deklice, ki so zastran čednosti v kaki nevarnosti. Učijo se zraven lepiga keršanskega življenja tudi vsiga, kar keršanske gospodinje potrebujejo; namen tega vstava je namreč, de se deklice odredijo za pridne keršanske gospodinje. Tudi deklice utegnejo po dobri odreji v vstavu ostati in v prid te naprave delati, in tudi ta vstav je pribežališe deklicam, ki so bile v njem odrejene, za naslednji čas, in zamorejo se vanj poverniti, ali za kak odločen čas, ali pa za zmiraj z namenam, de bi nekako od sveta ločene ondi v miru živele.

*) Ta spis utegne v sedanjih ljubljanskih zadevah zastran revsine in beraštva kake dobre misli in vodila obuditi. Vred.

*) Pri nas imamo sami bratovščino ss. Cirila in Metoda za zedinovanje ločenih grekov s katoliško Cerkvijo, ki ima že veliko tavežent udov, kateri v imenovani namen molijo, in duhovni tudi vsako leto po enkrat masujejo. Vstanovili so jo pred več leti ml. škof lavantinski, vis. cast. gosp. Ant. Martin. Ako pa kateri k moravski pristopi, bomo radi spolnili željo gosp. dopisnika. Vred.

V mladenškim vstavu jih je 212; v dekliškim 347. (Kolikor nam je znano, se ta vstava s samo milošnjo ohranita. Vr.)

Iz Ljubljane. Zastran udan omenjenih novih „Šmaric“, ki so v rokopisu dogotovljene, smo jeli pomišljovati, če naj bi jih na svitlo dali ali ne, ker je tacih bukev že precej in se sploh bukve v sedanjim pomanjkanji slabo spečujejo; tako premožni pa tudi nismo, da bi mogli take reči v svojo očitno škodo zakladati. Naj blagovoli berž ko berž kdor si bodi iz duhovnij, kjer bi jih želeli rabiti, nam to željo naznaniti. Iz tega bomo po neki primeri zamogli preudariti, če bi se moglo to delo dognati, ali ne? Vr.

Razgled po keršanskim svetu.

V Zagrebu so prevzvišeni kardinal s korarji in drugimi dobrotniki Sveti večer 80 otročičev obdarovali z zimsko obleko, igračami itd. Velika nadškofovska dvorane je bila napolnjena z imenitnimi gledavci tega detinskega veselja.

Nemčija je z verami rodovitna. Na Saksonskim se od l. 1850 plazi novo krivoverstvo, ki ga je neki čevljar iznašel, ki je pa v norišnici zapert. V Kamenici in v nekim bližnjim kraju ste kmalo zaporedoma dve materi vsaka svojiga otročiča poklali po naukih tega ostudniga krivoverstva, ki ima tudi druge tako gerde in strašne ostudnosti, da je le čudo, kako človek takim sleparijam more verjeti. Pri vsem tem se pa to svinjarstvo imenuje samo sebe „verstvo svetih mož.“

Piemonske trinoštva in grozovitosti, ki jih počenjajo na Neapolitanskim, presegajo vse meje. Zdaj pišejo, da je poveljnik v Karbonari sina deržine Danielt dal samo zato vstreliti, ker je deržal nebo nad sv. Popotnico, ki jo je ondotni fajmošter nesel smertno ranjenimu vojaku kraljeve strani. Potem so vojaki ropnili v hišo te deržine, so jo do čistiga poropali, zgrabili brata imenovaniga vstreljeniga, njegovo sestro in celo osemdesetletniga očeta, ter so jih brez usmiljenja postrelili. Enake strahovitosti se godijo dan na dan, pravijo. Vsaki jadernik iz Neapeljua naznanuje zapertja in moritve „upornikov.“ to je, kraljevih, desiravno bi mogla kervoločna freimaurerska vlada spoznati, da je nemogoče, upor s kervjo ugasiti, kateri vkljub vsimu nečloveškemu trinostvu glavo le toliko močnejše vzdiguje in se bo zaupljivo skorej znebil svojih trinogov.

„Armonia“ piše: „Moramo v misel vzeti nekatere prigodke, ki jih „primerljeje“ imenujejo, in ki jih eni prezirajo, drugi pa ko rezne svarila dajajo. Ko se je bil zbor noviga „kraljestva Italije“ prvič zbral, je starašina, general Quaglia, pričel sejo. Tisti trenutek, ko je poklical poslance iz Bolonje (papežu ugrabljene okrajine), je bil udarjen od meritvuda; nekatere ure pozneje je umrl. Grof Kavur, ravno de je bil v poslanski zbornici napovedal, da se bo kralj po vsaki cenl Roma polastil, se ga kar neprevidama bolezen loti; cez malo dni umrje. — Pogledajmo poznejši „primerljeje.“ 2. grudna tisti trenutek, ko se prično obravnave zastran tako imenovaniga „rimskega vprasanja.“ izbuhne oginj v „zbornici poslancev.“ Le s težkim trudom je gasilno moštvo oginj zmagalo. Pravijo, da je oginj truhnil ravno tisti trenutek, ko je poslanec Ferrari mloval pozare toliko mest in vasi na Neapolitanskim, katerih pozarisa je sam vidil. To tedaj je zopet „primerljeje“ bit; ako je drugim dnevnikom dopušeno, izmišljene novice, laži in obtekovanja zaznamujevati, čemu bi se nam za zlo jemalo, ako „primerljeje“ v misel jemamo?“

Poljsko. Kako razkolni severni samosilnik s svojimi otroci, katoliškimi podložniki na Poljskim dela, nam pojasnuje spis: „Zašto su katolici vodje poljskoga pokreta“ v „Katol. listu.“ ki med drugim pravi: Montalambert misli, da je ruska vlada, katolike preganjajoč in s silo jih tirajoč v svojo razkolno cerkev, Poljakom katolicanam oči odperla,

ter vidijo, da pod sedanjo vlado jim bo odvzeta prva svetinja in blago, namreč katoliška vera in čednost. De ta strah ni prazin, dokazujejo naslednje resnične dogodbe. Z dogovorom 18. kim. 1773 je cesarica Katarina v imenu svojim in naslednikov rimokatolicanam obojiga obreda slovesno obljubila, da jim bo varovala vse cerkvene pravice in svobode. Pri vsem tem je ravno ta cesarica Katarina prisilila 10,000 duhovnij (fará), 150 samostanov (kloštrov) in nad osem milijonov duš, da so k razkolnikom prestopili. Njen vnuk Nikola je vpregnil s terdim nasilstvam še ostalih 1.300 duhovnij na svojo stran, in duhovnov jim je sto in sto pregнал v Sibirijo. Aleksander II. „dobri“ si je v Chelmu s silo prital (v razkolništvo) celo škofijo zedinjencov. Ako presodi človek te resnične dogodbe, se ni čuditi, če katoliški duhovni derž z narodno stranko, desiravno si vse mogoče prizadevajo, ostati na postavni stezi, ter pošiljajo ruski vladi prošnje, vdanostne in pregovorjavne pisma, da naj se jim do časa spolnijo slovesno zaterjene pravice in svobode. Uniga leta 25. kim., je zročilo devet poljskih škofov in škofovskih namestnikov, zmed katerih sta nadškof Fialkovski in varšavski pomočni škof Deckert že na unim svetu, spomenico carskimu namestniku Lambertu, v kateri so dokazovali, kako je katoliška Cerkev na Poljskim pod narodnimi kralji vedno popolnoma svoboda imela; pozneje pa, desiravno se je ruska vlada večkrat slovesno za njo porokinjo storila, ko je narod zgubil politiški obstanek, je bila razdjana tudi ta svoboda pod butaro deržavnih postav. Pravijo nadalje: „Podpisani škofje in škofovski namestniki, varhi svete katoliške cerkve, dobro čuteči, kako težkiga odgovora nam je Bogú dati, ako bomo tudi nadalje nenarni za nauk Jezusa Kristusa, za svobodo sv. Cerkve in za zveličanje nam v skerb zročeni duš, prosimo Vašo prevzvišenost, kakor namestnika Nj. veličanstva, da mu to preponizno prošnjo v imenu vsih duhovnov in vernikov dostojno zročite. Ob enim razadenemo, da brez ozira na to, če smo ali mi sami ali naši višji zoper vést in škofovsko dolžnost prejimali dopise in naredbe, nasprotne cerkvenim postavam, si zana-prej nočno več svoje duše z molcaunjem ogrešiti itd.“ Zatem svetvajo, da naj se odpravijo tiste postave, po katerih se n. pr. duhovnom prepoveduje, da ne smejo na spovedi sprejemati neznanih oseb, in ne od verskih resnic (dogom) pridigati; škofam pa, da ne smejo brez vladiniga privoljenja pastirskih listov razglasovati, škofijskih skupin imeti in misijonov obhajati; duhovnim oblastim, da ne smejo z rimskim dvorom naravnost dopisovati. Tirjajo, da naj se po vladi odverženi duhovni spet v svoje službe vmetijo, da naj se prazni škofovski sedeži obstavijo, da naj se poverneje razločne pograbljene pa na vse druge namene obrnjene zaloge; da naj se odpravijo postave, po katerih je določeno odmenjeno število mladenčev v semenisu, moških in ženskih po samostanskih družbah. — Iz tega se vidi nekoliko, pod kakosnim jaranom je katoliška Cerkev pod razkolniškim Rusom. Pač potrebno je tedaj bratovšini ss. Cirila in Metoda zvesta in gorete moliti, da bi se terda razkolništvo že skorej onecilo.

Po nekim dopisu v „Munde“ bi bilo na varšavskim gradu 162 poljskih duhovnov vjetničnih; pa da so pota polne jetnikov, ki jih v Sibirijo pošiljajo; da je nedavno 10 oseb, med njimi 8 duhovnov, za vojske novake v Orenburg poslanih. Vse te naznanila pa predvidevno rusovsko poslanstvo v Berlinu, ter pravi: „Noben duhoven ni ne v Orenburg, ne drugam za novaka odpravljen. V varšavskim gradu ni 162, ampak 14 duhovnov; pravda da namestnika Bialobrzezkega se ni dognano.“ — „Salzb. Bl.“ pristavlja, da se ta popravek mora le s previdnostjo sprejeti, ker tajenje resničnih dogodb je na Rusavskim le prevec navadno. — Sčasana se bo pač slišalo, kaj in kako de je.

Iz Bosne ima „Kat. list“ iz osebniga pisma prigodbo od mladiga kristjana in turške deklice, ktera je želela se dati kerstiti in uniga mladenca v zakon vzeti. Lep

dar Božji! ali kdo smé le pomisliti, da bi se deklici te blage želje spolnile? Na kogar bi le enak sum na Turškim letel, je že v nevarnosti življenja. To sta mlada človeka dobro vedila, torej sta svoj namen tolikanj bolj skrivala. Ali „zaklela se zemlja raju, da se na njoj svaka znaju.“ Tako se je tudi o tej reči sem ter tje kaj poseptavale. To ona dva spazita, in — zgineta. Že se sliši, da sta srečno prišla v Dalmacijo. — Ali gorje zavoljo tega staršem keršanskiga mladenca! Oče mladenčev, slab starček, z drugim sinom, ki je še otrok, je namreč že na tretjim mestu v ječi. Precej tisti dan, ko se je ta pobeg zaslusal, so očeta v Kreševu v železje djali, od ondod ga ženejo v Fojnico k mudiru (okrožnemu predniku), in od tam v Sarajevo, kjer je otrok že tako obolel, da bo težko živ ostal. Ne sliši se še, da bi bila že sodba, in vendar sta že dva mesca pretekla, odkar ju vlačijo. — De bi se že enkrat razvalil ta gnojni kup, ki je kristjanam že toliko grozovitnih krivice storil, ako je Božja volja!

Kralj na otoku Madagaskaru je mende apostolskimu namestniku, O. Joanu, naznanil, da hoče katoličan biti.

Domače duhorne raje,

svetó živeti in zveličano umreti

(Dalje.)

Razsvetljivna pot.

Nič ne stóri po slepih natornih nagonih. To tirja 1. pamet, kar smo že dokazali. To tirja 2. zmérnost.

Modri človek je gospodar vsih svojih nagibov, nagonov, gnánj in nagnenj. Kakošen bi bil svet, ko bi za nobeno živino ne bilo hleva, zapora, ujde, za nobeno zverino loga in berloga, jam in jazib; vse bi križem slo in nobena živa stvar bi ne bila varan. Se veliko hujši pa bi bilo na svetu, ko bi vsak človek po svojim natornim nagonu živel. Keršanska zmérnost mora vse v svojih mejah ohraniti, ne le tega, kar je pred svetam očitno, ampak tudi še posebno to, kar se skrivaj in kar se v duhovnim svetu godi.

Nar veči mera plačila, nar obilniši zasluženje je kristjanu postavljeno na to, da se z vero in pametjo na poti zmernosti ohrani, da si serčno odrekuje, kar je prepovedano, in v pravi meri vziva, kar je dopušeno. Zmérni človek kroti poželenje; strasti berzda; rezno jin proti; Čaj! se mora viditi, kam ta pot peljá, na katero tako silno ženeš in tišiš. „Dostikrat je pot, ki se človeku pravična zdi; tode njen konec pelje v smert. In pot neumučeva je v njegovih očéh prava; kdor je pa moder, svet poslušá.“ (Preg. 12, 15.) — Leta 1586 je umrl duhovni pastir Anton Hasek, star 125 let, katerih je ravno sto na svoji duhovni preživel. Njegov škof ga je neki dan vprašal, kako je dosegel toliko starost? Odgovoril mu je, da se je zderžal treh reči: pozeljivosti, pijanosti, jéze. — Španjolski kralj Filip II. je neki večer v pozno noč dolgo pismo spisoval. Dopisavši ga dá tajičku, da naj ga zapečati. Uni pa, ki ga je zaspance lomil, vzame černilnico namesto sipnice in vse pisanje polije s černilam ali tinto. Trudno delo pol noči je bilo s tem v nič djano. Pisár je strahú oblédel kakor zid ter pričakoval, kaj hudiga in nar hujšiga ga zdaj čaka. Kralj pa mirno reče: „Tu je še druga pola popirja:“ séde in v novo prične uno trudno delo. — Ali ni zmérnost lepa? — (Dal. nasl.)

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Fr. Sajovic, duh. pom. pri sv. Križu pri Terzicu, pride enako v bohinjko Bistrico.

— G. Prim. Bertoneelj, farni vikar v pokoji, je 30. grad. na Dobravi v zaspiški fari umrl. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta: Filius dilectissimo et carissimo Patri 1 cekin. — Spoznanje zmotenim in mir sv. Sedežu! 1 križavec za 2 gid. st. d. — Za Olivierov misijon: Neka keršenica 1 cekin za 10 fr.

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. L. D.: Hvaležno prejeli. — G. J. K.: Spis nam je drag in ga bomo hvaležno porabili. — G. L.: Hvala! Kar ste obljubili, bo nas veselilo. — G. V. v K.: Bo zanesljivo bolje brez tega. — G. S.: Bi se bilo morebiti tudi tako zgodilo. — G. H.: Hvala posebna! Uno bomo oskerbeli, kar se bo dalo. — G. St. v B.: Smo vse po pošti poslali, samo naročilne lističe smo pozabili pridjati, ki so pri nas. — G. K v M.: Ravno kar list hvaležno prejeli; zastran Danice naročili.

Drobtinice.

(Pozdrav, odgovor.)

Leta 1847 pride na Svičarskim v neko gostivnico priprost kmet, in naleti družbo omikanih gospodov, ki se od cerkvenih in deželskih reči pomenkovajo. Nekoliko osupnjen jih vendar po katoliško pozdravi: „Hvaljen bodi Jezus Kristus.“ En sam odgovori: „Vekoma, amen!“ drugi ga pa le debelo pogledajo; nek prederzen meštacar pa nesramno odgobezdá: „Ni doma tukaj Kristusa.“ „Rad verjamem.“ odgovori kmet. „de ga ni tukaj doma.“ „Zakaj to radi verjamete?“ pobara urno meštacar? „I no.“ odgovori kmet. „zato, ko se mi zdi, da ste ravno taki gospodje tukaj, kateri bi radi zopet Kristusa križali, on pa noče še enkrat umreti.“ Pri teh besedah smukne kmet iz gostivnice.

Volja Božja. Ko je častljivi brat Gerard Majela, iz Jezusove družbe, na smertni postelji bil, ga zdravnik vpraša, če bi hotel rajši živeti ali umreti. „Nočem ne živeti ne umreti!“ odgovori. „le samo to hočem, kar Bog hoče.“

Koliko vera premore. Svanes, bogat Perzijan, je bil ob Varanesovim preganjanji pred sodbo poklican zavolj svete vere. Imel je pa Svanes tavžent sužnjev. Kralj ga vpraša, kateri njegovih služabnikov je nar hujši? Ko mu ga Svanes pokaže, ukaže kralj, da on in vsi njegovi sužnji morajo temu hudežu služiti, in da naj se tudi Svanesova žena unimu za ženo dá. Svanes je vse prenesel in ostal stanovit in v sveti veri.

Mož beseda in mož besede.

Kdor v početji svóm na to le gleda,
De vse posteno je, vsikdar spoštljivo,
Ne za Boga, ne za ljudi žaljivo:
Je spoštovan od tujca no soseda.

Kar on obljub', ne terga, ne spodjeda,
Njegovo „bom!“ je sveto, zanesljivo,
In kot priseženo, neprelomljivo:
Ta cenjen' poštenjak je — mož beseda.

Kdor pa kaj le tje v en dan obeta,
De lahko vernežev slepari čede,
Kdor clo s pogodbami le zanke spleta,

De vjete vód' za nos, kakor medvede,
In plesat' jih po svoj' pišal' napleta:
Ta verolom pa je — le mož besede.

Balantinov.